

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย คือการให้การศึกษแก่นิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยจะ
ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยมีความพร้อม
เช่น ความพร้อมของผู้บริหาร ความพร้อมของอาจารย์และอุปกรณ์การเรียนการสอน อาคาร
สถานที่ ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ และที่สำคัญที่สุด คือความพร้อมของนิสิต
นักศึกษา ต้องมีความพร้อมที่จะเรียน จึงจะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
ถ้าพิจารณาถึงขั้นความรู้ทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาแล้วน่าจะเชื่อได้ว่า นิสิตนักศึกษา
สามารถที่จะเรียนในระดับอุดมศึกษาได้ และประสบผลสัมฤทธิ์ในการเรียน (วรรณ ปรุณโชติ
และวัชรวิ ทรัพย์มี, 2527) สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่ดีเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะ
ส่งผลให้นิสิตศึกษาประสบผลสัมฤทธิ์ที่ดี ทั้งนี้เพราะการได้เรียนรู้ของนิสิตศึกษามีได้จำ
กัอยู่เพียงการเรียนการสอนอย่างเดียว แต่การได้ใกล้ชิดสังสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอน การอยู่
ร่วมกันในระบบบริหารภายในมหาวิทยาลัย บรรยากาศรอบรั้วมหาวิทยาลัย กลุ่มเพื่อนและ
ความรู้สึภาคภูมิใจในมหาวิทยาลัย จะเป็นผลหล่อหลอมให้นักศึกษาเป็นคนที่มีสมบูรณ์ได้ การ
เสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์,
2524)

สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยเป็นตัวเร้าที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษา
และมีส่วนทำให้นักศึกษาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ของตน การศึกษาสภาพแวด
ล้อมมหาวิทยาลัยอาจทำได้โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา รวมทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นใน
มหาวิทยาลัยนั้น ๆ (Astin, 1968) เพราะสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยจะเป็นตัวบังคับให้
ทุกคนในสังคมต้องกระทำ เช่น การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัยหรือข้อบังคับต่าง ๆ สิ่ง
เหล่านี้เป็นสภาพแวดล้อมที่เสริมแรงให้นักศึกษาเกิดความต้องการที่จะเสริมสร้างบุคลิกภาพ

ดังนั้นถ้ามหาวิทยาลัยต้องการที่จะพัฒนานักศึกษาให้มีคุณภาพตามที่พึงประสงค์ ก็จำเป็นต้องเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองจนสุดขีดความสามารถ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (Pace and Stern, 1965) จากความสำคัญของสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยดังกล่าว จึงได้มีการศึกษาถึงเรื่องสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยกันอย่างกว้างขวาง มีการสร้างเครื่องมือวัดสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย และผลกระทบที่มีต่อนิสิตนักศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบบรรยากาศทางวิชาการและสังคมของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยแต่ละแห่ง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานแนวการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา และที่สำคัญคือเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยและอาจารย์ ในการที่จะดำเนินการบริหารมหาวิทยาลัยและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2514 โดยกำหนดการจัดตั้งในมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง ไว้ว่า "ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยชั้นมหาวิทยาลัยหนึ่ง เรียกว่า มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยแบบตลาดวิชา มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง และทุนบำรุงวัฒนธรรม" (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2534) และได้ระบุเหตุผลของการจัดตั้งไว้ดังนี้

"เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ เมื่อก่อนปี พ.ศ. 2514 ปัญหาการขาดแคลนที่เรียนในระดับอุดมศึกษาเป็นปัญหาที่แก้ไม่ตก และทวีความรุนแรงขึ้นทุกปี เพราะเหตุว่าจำนวนนักศึกษาที่ต้องการเรียนต่อมีเพิ่มขึ้น แต่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็มีที่เรียนจำกัด ไม่อาจรับนักศึกษาเพิ่มขึ้นได้มากนัก จึงมีนักศึกษารอเข้ามหาวิทยาลัยทวีจำนวนมากขึ้นทุกปี ที่มีฐานะดี ก็หาทางออกโดยการเดินทางไปเรียนต่อต่างประเทศ ทำให้ขาดต้องสูญเสียเงินไปปีหนึ่ง ๆ มีใช้น้อยและเพื่อไหมมหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นตลาดวิชา รับนักศึกษาได้ทั่วไปโดยมาฟังคำสอนที่มหาวิทยาลัยก็ได้ หรือจะซื้อคำสอนจากมหาวิทยาลัยไปเรียนด้วยตนเองแล้วมาสมัครสอบก็ได้ เป็นการให้การศึกษาแก่ชนทุกชั้นเพื่อสร้างคุณภาพความรู้ความสามารถของประชาชนไทยให้สูงขึ้น ทัดเทียมอารยประเทศ และเป็นการสะกิดก้นมิให้นักศึกษาต้องเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นการแก้ปัญหาเรื่องไม่มีที่เรียนให้หมดไป"

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้เปิดรับนักศึกษา เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยไม่มีการสอบคัดเลือกและไม่จำกัดจำนวน ปัจจุบันเปิดทำการสอน 7 คณะ คือ คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ นักศึกษาสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้อง เข้าชั้นเรียน ตามที่มหาวิทยาลัยจัดให้ก็ได้ ทั้งนี้ เพราะนอกจากการบรรยายกระบวนวิชาต่าง ๆ ที่จัดชั้น ภายในมหาวิทยาลัยแล้ว ยังมีการให้บริการในเรื่องสื่อต่าง ๆ ได้แก่ ตำรา เทปโทรทัศน์ คำบรรยาย การบรรยายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ การบรรยายทางวิทยุกระจายเสียง และการให้บริการที่ศูนย์บริการทางวิชาการส่วนภูมิภาค นับตั้งแต่เปิดทำการสอนเมื่อ พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา ปรากฏว่าแต่ละปีมีผู้สมัครเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นจำนวนมาก จากจำนวนผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาในปีแรก ซึ่งมีจำนวน 35,205 คน จนถึงปีการศึกษา 2522 มีผู้สมัครเข้าเรียนจำนวนถึง 117,049 คน (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2534) เมื่อรวมกับนักศึกษาที่มีสถานภาพในขณะนั้น ปรากฏว่ามีจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องอาคารสถานที่ ห้องเรียนห้องบรรยาย สถานที่พักผ่อนไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาที่มาเรียนในแต่ละวัน โดยเฉพาะจำนวนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สภามหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงได้เสนอโครงการขยายสถานที่เรียน และได้รับอนุมัติให้จัดตั้งวิทยาเขตขึ้นเพื่อแก้ปัญหานี้ เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2522 ณ บริเวณที่ดินซึ่งได้มีผู้บริจาค จำนวน 150 ไร่เศษ บนถนนที่ 8 ถนนสายบางนา-ตราด แขวงดอกไม้มี่ เขตพระโขนง กรุงเทพฯ ซึ่งห่างจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่หัวหมากประมาณ 20 กิโลเมตร เป็นที่ตั้งวิทยาเขตแห่งใหม่ มีชื่อว่า "วิทยาเขตปัจฉิมสวัสดิ์-สุวรรณภาศรี" โดยให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคนไปเรียนตั้งแต่ภาค 1 ปีการศึกษา 2527 เป็นต้นมา (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533)

นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง จะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านวิถีชีวิต คุณวุฒิ ภูมิฐานะ สภาพเศรษฐกิจและสังคม ลักษณะการมาศึกษา รวมทั้งทัศนคติที่หลากหลาย ดังนั้นเมื่อเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีระบบการเรียนการสอนที่แตกต่างจากที่เคยเรียนในระดับมัธยม มีการเปลี่ยนแปลงในด้านสภาพแวดล้อม จากการเรียนในขอบเขตที่จำกัดและมีอาจารย์ประจำชั้นคอยดูแลสั่งสอนอย่างใกล้ชิด มาสู่โลกที่ค่อนข้างอิสระเสรี ต้องตัดสินใจเลือกโปรแกรมเลือกวิชาเรียน เวลาเรียน กลุ่มที่เรียนด้วยตนเอง ทำให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนเกิดสัมฤทธิ์ผล ดังนั้น วิทยาลัยที่หนึ่งหรือห้องใหม่จึง

เป็นวัยวิกฤตที่สำคัญที่มีผลต่อการเรียนไปอีก 4 ปี ประสบการณ์ที่ผิดพลาดล้มเหลว อาจจะเป็นผลทำให้นักศึกษาไม่สามารถศึกษาต่อไปจนสำเร็จได้ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530)

โดยที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญดังกล่าว ประกอบกับลักษณะธรรมชาติหรือสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่แตกต่างไปจากมหาวิทยาลัยอื่น โดยเฉพาะที่วิทยาเขตปทุมธานี-สุวรรณภูมิ (รามคำแหง 2) ซึ่งอยู่ไกลจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่หัวหมาก จะมีเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เรียนอยู่เพียงชั้นปีเดียวเท่านั้น นอกจากนั้นที่วิทยาเขตฯ ไม่มีอาจารย์ประจำอยู่ อาจารย์จะไปเพียงเพื่อบรรยายหรือเมื่อมีการจัดกิจกรรมพิเศษขึ้นเท่านั้น จากประเด็นดังกล่าวอาจเป็นปัญหาซึ่งส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้ ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาว่า ในสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยดังกล่าว นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนอย่างไร และสภาพแวดล้อมด้านไหนที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารใช้ในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยให้เหมาะสม เอื้ออำนวยให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยรามคำแหง 4 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร ด้านกลุ่มเพื่อนและความประทับใจมหาวิทยาลัย ทั้งนี้สภาพแวดล้อมดังกล่าวไม่เปลี่ยนแปลงในขณะทำวิจัย
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่สมัครเข้าเรียนในปีการศึกษา 2533 และลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา

ศึกษา 2533 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2534

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

3.1.1 สถานภาพส่วนตัวของนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ คะแนนเฉลี่ยสะสมก่อนศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภูมิลำเนา การอยู่อาศัย

3.1.2 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร ด้านกลุ่มเพื่อนและความประทับใจมหาวิทยาลัย

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย

สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย หมายถึง คุณลักษณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยที่สามารถรับรู้ได้ ได้แก่ บุคคล สิ่งของ วัตถุ สภาพการณ์ ทั้งที่เป็นรูปธรรม แนวความคิด ความรู้สึก บรรยากาศ และลักษณะของบริเวณอาคารสถานที่ ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ทั่วไป ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ในที่นี้หมายถึงสภาพแวดล้อม 4 ด้าน คือ

1. สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ หมายถึง บริเวณสถานที่ภายในมหาวิทยาลัย ได้แก่ ตึกเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ สนามกีฬา สถานที่พักผ่อน โรงอาหาร สถานที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย ตลอดจนระบบการจราจรภายในมหาวิทยาลัย

2. สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน หมายถึง สภาพหรือบรรยากาศในการเรียนการสอน พฤติกรรมของอาจารย์ พฤติกรรมของนักศึกษา บรรยากาศทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ตลอดจนการให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือแก้ปัญหาซึ่งส่งผลต่อการเรียนการสอน

3. สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร หมายถึง การดำเนินการบริหารมหาวิทยาลัย ด้านนโยบาย กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ ที่กำหนดขึ้นใช้กับนักศึกษา ได้แก่ การลงทะเบียนเรียน การสอบ

4. สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน หมายถึง ลักษณะการคบเพื่อนของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย กิจกรรมสังคมในกลุ่มเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ความสัมพันธ์กับเพื่อน และบุคลิกภาพของเพื่อนสนิท

ความประทับใจมหาวิทยาลัย หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ภาพพจน์ที่มีต่อมหาวิทยาลัย ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ความศรัทธาต่อมหาวิทยาลัย หลักสูตรของมหาวิทยาลัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมจากผลการเรียนทุกวิชาที่ลงทะเบียนเรียนในภาค 1 และภาค 2 ปีการศึกษา 2533 ของนักศึกษาแต่ละคน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. ทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน การบริหารวิชาการ การพัฒนาสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย ตลอดจนการแนะแนวการศึกษาให้แก่ นักศึกษา เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย